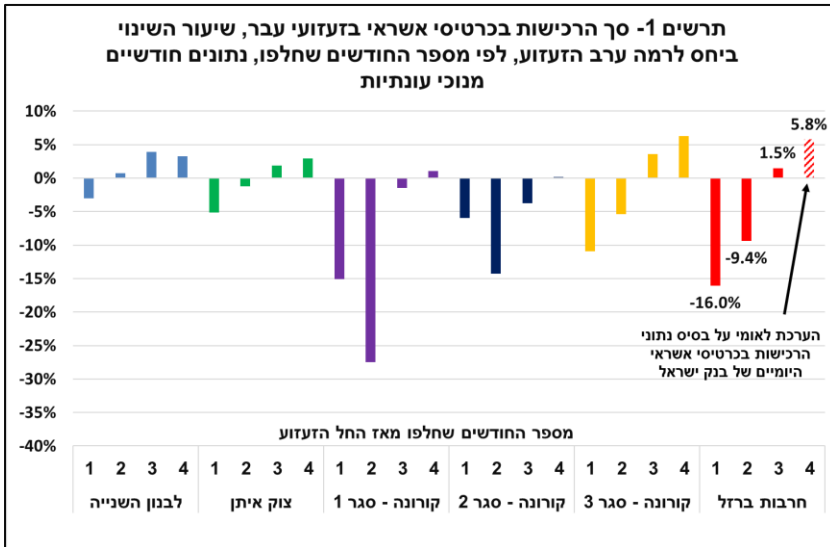

31/1/2024

השבוע במאקרו

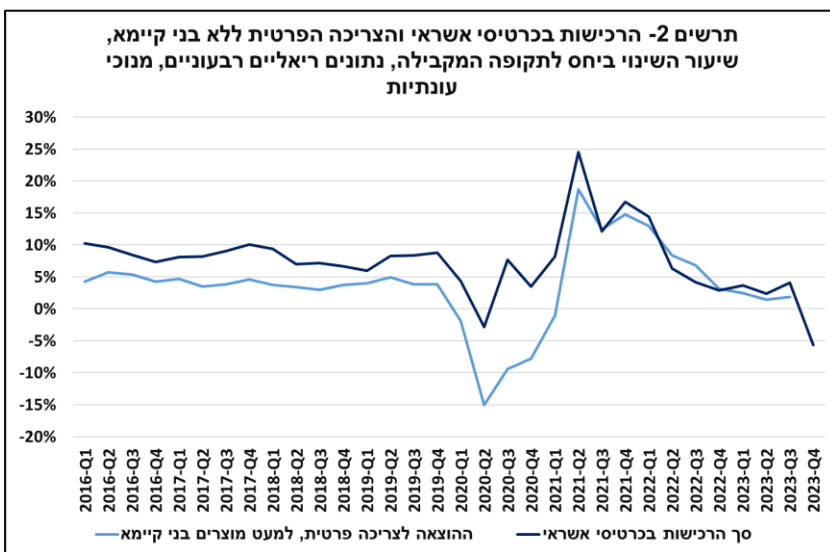
הרכישות בכרטיסי אשראי (במונחים ריאליים) התאוששו במהירות מהירידה בראשית המלחמה, בדומה לזעזועי עבר

נתוני הרכישות בכרטיסי אשראי של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס), מלמדים כי ההיקף הכולל של הרכישות בכרטיסי אשראי (נתונים מנוכחי עונתיות, במחירים קבועים), על-ידי אנשים פרטיים (בבתי עסק מקומיים בלבד), עלה ריאליית בשיעור חד של כ-12.0% בחודש דצמבר 2023. בכך, חצה היקף הרכישות את הרמה שנרשמה ערב פרוץ מלחמת "חרבות ברזל", והיה גבוה בשיעור של כ-1.5% ביחס לרמה זו. דהיינו, בתוך שלושה חודשים, הרכישות בכרטיסי אשראי התאוששו מההשפעה השלילית של המלחמה, שהורגשה ביתר שאת בראשיתה, בצל ההרעה הניכרת במצב הביטחוני, בניידות, ובסנטימנט בקרב משקי הבית. התאוששות זו, חלה למרות שרמת אי הודאות באשר למשך המלחמה, והיקפה, עודנה גבוהה, ועל אף גיוס משרתי מילואים בהיקף נרחב (שיכולתם לצרוך מוגבלת), ומועסקים רבים שמצויים בחל"ת, והמשך העסקתם מוטל בספק.

מניתוח הרכישות בכרטיסי אשראי לפי קטגוריות צריכה ראשיות, עולה כי הרכישות של מוצרי תעשייה, שירותים ומוצרים ושירותים אחרים עלו כולם בעוצמה גבוהה בדצמבר 2023 (בשיעור דו ספרתי). הודות לכך, גם הרכישות בתתי הקטגוריות שנפגעו משמעותית בראשית המלחמה, דוגמת שירותי פנאי ובילוי וציד ושירותי תחבורה, הפתיעו לטובה והיו נמוכים בחודש זה בשיעור מתון (פחות מ-1%) ביחס לרמתם טרום המלחמה. הרכישות באשראי של מוצרי הלבשה והנעלה בלטו לטובה, כאשר היקף הצריכה של אלו בדצמבר היה גבוה בכ-20.5% מהרמה ערב המלחמה, ומאידך, הרכישות באשראי של שירותי טיסות, תיירות ואירוח היו נמוכות בכ-50% ביחס לרמתם ערב המלחמה.

יצוין כי ההתאוששות המהירה יחסית אינה שונה מזעזועים שהתחוללו במשק הישראלי בעבר, לרבות זעזועים ביטחוניים באופיים. כפי שניתן לראות בתרשים 1, המציג את היקף הרכישות הכולל בכרטיסי אשראי בזעזועי עבר, ביחס לרמה שנרשמה ערב הזעזוע, ובהתאם למספר החודשים שחלפו מהתרחשותו, במלחמת "לבנון השנייה" חלה התאוששות מלאה כבר בחודש השני מפרוץ המלחמה, ובמבצע "צוק איתן" בחודש השלישי מפרוץ המבצע. יש לציין כי בשני אירועים אלה, הפגיעה הראשונית הייתה מתונה ביחס למלחמה הנוכחית. כמו כן, גם במהלך סגרי הקורונה השונים חלפו 3-4 חודשים עד לחזרה של כרטיסי האשראי לרמתם טרום הזעזוע, שנגרם לצריכה כתוצאה מהידוק המגבלות. חשוב להדגיש, כי בין המאפיינים של הזעזועים השונים ישנם לא מעט הבדלים, אשר השפיעו גם כן על מידת ההתאוששות, כגון: פיצוי ממשלתי למועסקים שהוצאו לחל"ת, אשר הונהג במהלך סגרי הקורונה ועד לאחרונה במלחמת "חרבות ברזל", אך לא במלחמת לבנון השנייה ובמבצע "צוק איתן".

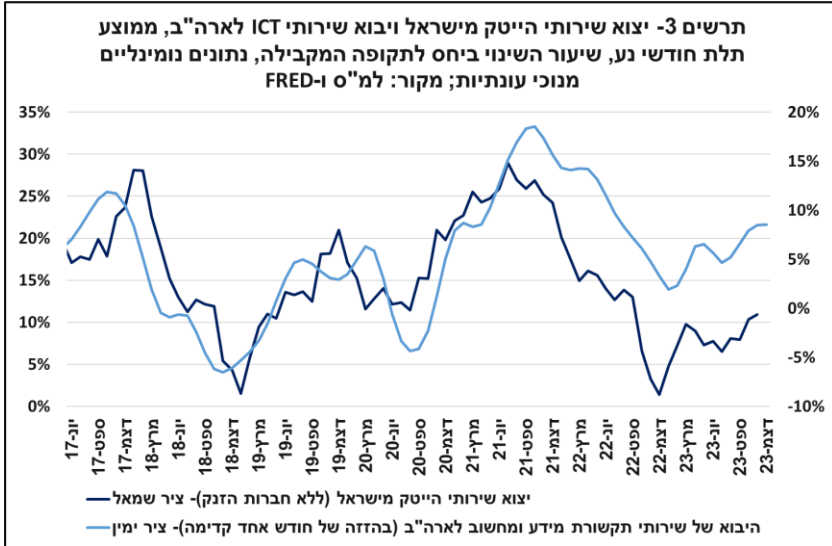
במבט קדימה, בהתבסס על נתוני הרכישות בכרטיסי אשראי היומיים שמפרסם בנק ישראל (נתונים נומינליים מנוכחי עונתיות), ובהתאם לתחזית לאומי לעליית מדד המחירים לצרכן בחודש ינואר, אנו מעריכים כי ההיקף הכולל של הרכישות בכרטיסי אשראי עלה ריאליית בכ-4.2% בינואר 2024, לעומת החודש הקודם, כך שבמהלך חודש זה הרמה של היקף הרכישות הכולל בכרטיסי אשראי תהיה גבוהה בכ-5.8% ביחס לזו שנרשמה ערב המלחמה.

לסיכום, ההיקף הכולל של הרכישות בכרטיסי אשראי התאושש מהירידה שנרשמה ברקע המלחמה, ובמהירות דומה לזעזועי עבר. יחד עם זאת, לאור היקף הרכישות הנמוך במהלך החודשים אוקטובר-נובמבר 2023, ועל אף ההתאוששות בחודש דצמבר, הרי שבמהלך הרביעי הרביעי של 2023 ירד היקף הרכישות

הכולל בכ-5.7% (בממוצע) בהשוואה לרביעי המקביל בשנת 2022. ירידה זו, מצביעה על ירידה בהוצאה לצריכה פרטית, למעט מוצרים בני קיימא (המהווה כ-90% מההוצאה לצריכה הפרטית הכוללת), לנוכח המתאם החיובי (ברמה של 78% בתקופת

התרשים) הקיים בין קצבי הגידול של הנתונים הללו (ראה/י תרשים 2). ירידת הצריכה הפרטית ברביע האחרון של 2023 צפויה להיות בעלת משקל משמעותי בירידת התוצר של המשק הישראלי ברביע זה. יודגש כי שיעור הירידה של ההוצאות בכרטיסי אשראי עשוי להיות מתון מזה של הירידה בהוצאה הכוללת לצריכה פרטית, כפי שבמהלך שנת 2020, השנה בה התפשטה מגפת הקורונה בישראל (ובמדינות המערב), ההוצאה לצריכה הפרטית צמחה בשיעור נמוך משמעותית מזה של הרכישות בכרטיסי אשראי.

יצוא השירותים נפגע מהירידה החדה בענף התיירות; יצוא שירותי הייטק הוסיף להפגין עמידות

יצוא השירותים של ישראל, ללא מכירת חברות הזנק (נתונים מנוכי עונתיות, במונחים דולריים נומינליים) הסתכם בכ-6.4 מיליארד דולר בחודש נובמבר 2023, היקף המשקף ירידה בשיעור של כ-3.1% בהשוואה לאוקטובר 2023, וירידה בשיעור של כ-7.0% ביחס לנובמבר 2022, כך על פי נתוני הלמ"ס.

הירידה ביצוא השירותים חלה ברקע השפעת מלחמת "חרבות ברזל" על ענף התיירות. שכן עיקר הירידה ביצוא השירותים ביחס לספטמבר 2023 (טרום המלחמה) חלה בתתי הענפים: יצוא שירותי תחבורה – דמי נסיעה, ויצוא שירותי תיירות, אשר ירדו בעשרות אחוזים, כאשר גם לירידה ביצוא שירותי תחבורה אחרים (בעיקר שירותי נמל ושילוח ימי) הייתה תרומה מסוימת לירידה של יצוא השירותים. כך, היצוא הכולל של שלושת תתי הענפים הללו בנובמבר 2023 היה נמוך ביחס לספטמבר 2023 בכ-548 מיליוני דולרים, וזאת כאשר יצוא השירותים הכולל (ללא חברות הזנק) ירד בכ-511 מיליוני דולרים באותה התקופה.

לעומת אלו, היצוא של שירותים עסקיים (ללא חברות הזנק) עלה במתינות בתקופת ההשוואה, וקיזז במקצת את הירידה ביצוא של תתי הענפים המוזכרים לעיל. יצוא שירותי הייטק, המהווה כ-80% מיצוא השירותים העסקיים (ללא חברות הזנק), הפגין עמידות יחסית לנוכח ההשלכות השליליות של מלחמת "חרבות ברזל" על התגברות רמת אי הוודאות, שוק העבודה ועוד, והיה גבוה במקצת בנובמבר ביחס לרמתו ערב המלחמה.

האיתנות היחסית של תחום שירותי הייטק נובעת ממספר סיבות. ראשית, הענף ניחן ביכולת גבוהה לשמור על רציפות העבודה השוטפת באמצעות עבודה מרחוק, כך שחשיפתו לפגיעה בהיצע העבודה נמוכה יחסית לענפים אחרים והוא מסוגל לקיים פעילות תקינה תחת תנאי פעילות קשים, דוגמת מלחמה או מגיפה עולמית. שנית, הביקוש החיצוני לשירותי הייטק אינו חשוף ישירות למלחמה, בשונה למשל מיצוא שירותי התיירות, אשר החמרה במצב הביטחוני מובילה לקריסתו, אם כי, בתרחישים חמורים יחסית, כגון: מגבלות על סחר של מוצרים ושירותים שמקורם מישראל, הוא עלול להיפגע גם כן.

כפי שניתן לראות בתרשים 3, המציג את קצב הגידול של יצוא שירותי הייטק מישראל (נתונים נומינליים מנוכי עונתיות, ממוצע תלת חודשי נע), ואת קצב הגידול של יבוא שירותי מידע, תקשורת, ומחשוב (שירותים המוגדרים בישראל שירותי הייטק, לצד שירותי מו"פ) לארה"ב (נתונים נומינליים מנוכי עונתיות, ממוצע תלת חודשי נע), בין שתי הסדרות מתקיים מתאם גבוה יחסית (ברמה של 60% בתקופת התרשים). זאת, מפני שארה"ב מהווה יעד מרכזי ליצוא שירותי הייטק מישראל – על פי הלמ"ס, בשנת 2021 משקלה של ארה"ב ביצוא של שירותי מחשוב ושירותי מו"פ מישראל היה הגבוה ביותר מבין שותפות הסחר, כ-40% ו-82%, בהתאמה. לפיכך, העלייה בקצב הגידול של יצוא שירותי הייטק מישראל בחודשים האחרונים, על אף פרוץ מלחמת "חרבות ברזל", עשויה להיות מוסברת במידה רבה על ידי מגמה דומה שנרשמה בביקוש מארה"ב, שותפת הסחר המרכזית בתחום זה.

במבט קדימה, כל עוד הביקוש משותפות הסחר המרכזיות בתחום שירותי הייטק (ארה"ב והאיחוד האירופי) לא ייפגע, ולא תחול החמרה בסנטימנט העולמי השלילי כלפי ישראל בצל המלחמה, צפוי יצוא שירותי הייטק של ישראל להפגין עמידות יחסית בפני השלכות המלחמה, ולתמוך ביצוא השירותים הכולל.

כתב: גילי בן אברהם

לתגובות, הערות והארות: ניתן לפנות ליניב בר, ראש תחום כלכלה, בנק לאומי
דואר אלקטרוני: yaniv.bar@bankleumi.co.il, טלפון: 076-8858970